

19.1.2026

Sisäministeriö

Sisäministeriön lausuntopyyntö asiassa VN/17834/2024

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi automaattisesta tietojen hausta ja vaihdosta poliisiyhteistyössä sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi automaattisesta tietojen hausta ja vaihdosta poliisiyhteistyössä sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta.

Prüm II –asetus tuli voimaan 25.4.2024. Prüm II -asetuksen tavoitteena on parantaa, virtaviivaistaa ja helpottaa rikostietojen ja ajoneuvorekisteritietojen vaihtoa jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä rikosten ennalta estämistä, paljastamista ja tutkimista varten sekä jäsenvaltioiden ja Europolin välillä. Prüm II -asetuksessa säädetään tietojen automaattiseen hakuun sovellettavien nykyisten menettelyjen pohjalta DNA-tunnisteiden, sormenjälkitietojen, tiettyjen ajoneuvorekisteritietojen, kasvokuvien ja poliisirekisteritietojen automaattiseen hakuun ja vaihtoon sovellettavista ehdoista ja menettelyistä.

Esityksen tavoitteena on käyttää Prüm II -asetuksen mahdollistamaa liikkumavaraa ja antaa säännökset poliisirekisteritietojen vaihtoon liittymisestä sekä säännökset Prüm II -asetuksen tietojen käyttämisestä kadonneiden henkilöiden tunnistamiseksi rikostutkimuksen yhteydessä sekä humanitaarisista syistä johtuvissa tilanteissa. Edelleen tavoitteena on myös käyttää asetuksen mahdollistamaa liikkumavaraa ja antaa säännökset Prüm II -asetuksen tietojen käyttämisestä tunnistamattomien vainajien tunnistamiseksi.

Valtiovarainministeriö kannattaa asetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran käyttöä esityksessä kuvatussa laajuudessa.

Vaikutukset Tulliin

Viranomaisvaikutusten osalta esityksessä on todettu, että hakujen tekeminen toisten jäsenmaiden kansallisista poliisirekisterihakemistoista edellyttää Prüm II -asetuksen mukaan sitä, että hakeminen tehdään asetuksen nojalla perustettavan eurooppalaisen poliisirekisterihakemistojärjestelmän (EPRIS) kautta. EPRIS järjestelmän käyttöönotto tulee esityksen mukaan tehostamaan ja yksinkertaistamaan poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tiedonvaihtoa toisten poliisirekisteritiedonvaihtoon osallistuvien jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa. EPRIS-järjestelmän käyttöönoton myötä tietopyyntö pystytään kohdistamaan sille valtiolle, jolla on tietoa kysytävästä henkilöstä ja näin vältetään turhia kyselyjä ja tällaisiin kyselyihin vastaamista, mikä vuorostaan vapauttaa resursseja muihin tehtäviin. Valtiovarainministeriö pitää esityksen vaikutuksia EU-tason viranomais-yhtesistyöhön ja viranomaisten resurssien käyttöön myönteisenä.

Esityksen perus- ihmisoikeus- ja tietosuojavaikutusten osalta (luku 4.2.4.) valtiovarainministeriö toteaa, että henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019, Tullin henkilötietolaki) soveltamisala on kuvattu varsin suppeasti verrattuna poliisin henkilötietolakia vastaavaan kohtaan. Valtiovarainministeriö esittää, että kohtaa täydennetään siten, että Tullin henkilötietolain soveltamisala kuvataan yhtä laajasti ja tarkasti kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain soveltamisala. Tullista saadun tiedon mukaan tähän asiaan ollaan kiinnittämässä huomiota ja ottamassa tarkemmin kantaa myös Tullin lausunnossa. Valtiovarainministeriö tukee sitä, mitä Tullin lausunnossa asiasta todetaan.

Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa arvioidaan, että Prüm II -asetuksesta aiheutuu väistämättä taloudellisia vaikutuksia erityisesti kasvokuvien käyttöönnoton sekä reitittimen käyttöönnoton takia. Sen sijaan Suomen harkintavallassa on osallistuminen esim. poliisirekisteritiedonvaihtoon. Osa asetuksen aiheuttamista kustannuksista katetaan unionin yleisestä talousarviosta.

Prüm II -asetuksesta arvioidut kulut poliisille vuosille 2025–2029 ovat yhteensä n. 5,3 milj. euroa. Esitysluonnoksen mukaan luku on karkea arvio ja sen virhemarginaali on tässä vaiheessa suuri, koska suunnittelutyötä ei ole vielä aloitettu. Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että asetuksen aiheuttamia kustannuksia arvioitaisiin tarkemmin kuin mitä esitysluonnoksessa on tehty. Keskeistä olisi esittää kokonaisarvio asetuksen aiheuttamista kustannuksista sekä kustannusten jakautuminen eri lähteistä aiheutuviksi. Lisäksi kustannusten jako unionin sekä Suomen kesken tulisi esittää selkeämmin. Kustannusnäköymä tulisi olla selvemmin esitetty myös siltä osin, mitkä kustannukset muodostuvat Suomelle joka tapauksessa ja mikä osuus on harkinnanvaraista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2026. Asetuksen toimeenpanoon ei ole varattu rahoitusta valtion kehyspääöksissä tai talousarvioissa. Koska esitystä ei olla valmistelemassa ns. budjettilakina, tulisi muistiossa todeta, että asetuksesta aiheutuvat kustannukset on määrä kattaa poliisille kehyspääöksissä ja talousarvioissa myönnettyistä määrärahoista. Määräraharesursoinnista päätetään normaalin tapaan osana talousarvio- ja JTS-päätöksentekoa.

Tiedonhallintalain vaatimusten huomioiminen

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (609/2019, tiedonhallintalaki) 8§:n 2 momentin mukaan toimialasta vastaavan ministeriön on laadittava tiedonhallintalain 5§:n 3 momentin mukainen arviointi, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoineistoihin ja tietojärjestelmiin.

Hallituksen esityksen luonnoksessa on lainsäädännön muutosten taloudellisia vaikutuksia koskevassa osiossa 4.2.2 mainittu ne tieto- ja viestintätekniisiin palveluihin kohdistuvat muutokset sekä muut toimenpiteet, joiden on arvioitu aiheuttavan vuosina 2025–2029 yhteensä 5 335 000 € kustannukset. Luonnoksessa on myös mainittu, että esitetyt kustannukset ovat vasta karkea arvio ja että sen virhemarginaali on tässä vaiheessa suuri, koska suunnittelutyötä ei ole vielä aloitettu.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on myös kuvattu vaikutuksia viranomaisten toimintaan kappaleessa 4.2.3, jossa on tuotu esille eurooppalaisen poliisirekisterihakemistojärjestelmän (EPRIS) käyttöönnoton tehostavan ja yksinkertaistavan poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tiedonvaihtoa toisten poliisirekisteritiedonvaihtoon osallistuvien jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa.

Esitetyllä lainsäädännön muutoksilla voi päätellä luonnoksen mukaan olevan vaikutusta viranomaisten tietojärjestelmiin sekä niiden lisäksi myös ao. viranomaisten tehtäviin sekä uudistuksen kautta lisääntyneeseen viranomaisten väliseen yhteistyöhön ja tietojen vaihtoon. Näillä muutoksilla voi olla ehdotetun säännöksen yhteydessä mainittujen viranomaisten toiminnan lisäksi vaikutuksia esimerkiksi muutoksen perusteella tallennettavien tietojen käsittelyyn, metatietoihin ja tietoturvallisuuteen.

Hallituksen esityksen luonnoksessa esitetyissä tiedonhallinnan vaikutuksissa (kappale 4.2.5) on tuotu esille tiedonhallintalain määrittelemä lausuntomenettely, mutta ei ole mainittu arviointia lausuntomenettelyn tarpeesta tai toteuttamisesta.

Koska luonnoksessa ehdotetaan muutoksia sellaiseen viranomaisen toimintaan, missä lainsäädäntö ja tehtävät edellyttävät viranomaisten välistä yhteistyötä sekä tiedonvaihtoa ja joita osaltaan muutoksella pyritään sujuvoittamaan, pitää valtiovarainministeriö sinänsä mahdollisena, että luonnoksesta hallituksen esitykseksi automaattisesta tietojen hausta ja -vaihdosta poliisiyhteistyössä sekä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisella tulisi olemaan luonnoksessa esitetystä laajempia vaikutuksia julkisen hallinnon tiedonhallintaan, mitkä tulisi arvioida esitettyä kattavammin.

Edellä mainituista seikoista johtuen tulisi myös tarkemmin arvioida kehityskokonaisuuden osalta tarve tiedonhallintalain 9 §:ssä säädettyyn lausuntomenettelyyn perustuen joko toimialojen tai toimialan yhteiseen käyttöön tarkoitetun tieto- ja viestintätekniikan palvelun tai tietovarannon hankintaan, kehittämiseen tai muutokseen (kokonaiskustannus on vähintään 5 M€) tai viraston omaan käyttöön tarkoitetun tieto- ja viestintätekniikan palvelun tai tietovarannon hankintaan, kehittämiseen tai muutokseen (kokonaiskustannus on vähintään 5 M€), jonka käyttöönotolla on vaikutuksia muiden viranomaisten tiedonsaantiin.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Terhi Järvikare

VN/17834/2024-VM-21

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: